

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ A MODEL FOR THE PROMOTION OF LIFELONG LEARNING FOR INFORMAL EDUCATION IN CHAIYAPHUM PROVINCE

จักรวาล ชนะพันธ์¹, กฤษดา ผ่องพิทยา², วัลลภา อาริรัตน์³, และ มนสิข สิริธัมมบุรณ์⁴

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 2) ประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การร่างรูปแบบฯ โดยดำเนินการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ศึกษากรณีศึกษาและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นำมาร่างรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำเนินการโดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 16 คน ครูอาสาสมัคร จำนวน 40 คน ครู กศน. จำนวน 49 คนและ ครูศูนย์ การเรียนชุมชน จำนวน 121 คนโดยใช้ตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.43) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) รวม 236 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา และทำประชาพิจารณ์เพื่อรับรองและนำรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ด้านการจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ด้านการสร้าง ความเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการประสานความร่วมมือ 5) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 6) ด้านการส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 7) ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 8) ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความถูกต้อง

เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกด้าน และผู้เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับพฤติกรรม การปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to develop the promotion of lifelong learning model and 2) examine the promotion of lifelong learning for informal education in chaiyaphum province. The research was implemented in three phases. Phases 1-research design which included reviewing related literatures, case studies, and interviewing 5 experts to model the promotion of lifelong learning model. The instruments of Phases 1 were document analysis form interviews, observation form. Data was processed in content analysis, Phases 2- development of the promotion of lifelong learning for informal education in chaiyaphum province through query of attitude towards the model outline form 236 samples, including 16 principals, 40 volunteer teacher, 49 informal education teacher, and 121 learning center teachers obtained through Simple Random Sampling using questionnaires. Data was analyzed in mean and standard deviation, and Phases 3- the investigation of the promotion of lifelong learning for informal education in chaiyaphum province based on Connoisseurship through survey from the qualified specialists. Data was analyzed in frequency, percentage, and content analysis. The process was supported by public hearing arranged for further implementation.

Research findings revealed that The promotion of lifelong learning for informal education in chaiyaphum province included 8 major dimensions, i.e. 1) lifelong learning vision aspect 2) the atmosphere and culture with oneself aspect 3) connection learning aspect 4) cooperation integration aspect 5) learning process arrangement with various way aspect 6) using information and the technology for learning aspect 7) quality arrangement activity learning development aspect and 8) mobilizing resource for learning aspect and Through Connoisseurship investigation, the experts reaffirmed the validity of all the key dimensions identified and the model of the promotion of lifelong learning for informal education in Chaiyaphum province.

Keyword : The Promotion Of Lifelong Learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 4“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพ

แวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริม การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาตลอดชีวิต คือ ต้องการให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ได้รับการศึกษาเพื่อความรู้ ทักษะและเจตคติ คุณธรรม จริยธรรมอันจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้บุคคลได้พัฒนาคุณภาพเต็มศักยภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ซึ่งว่าด้วยหลักการการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้และเสริมสร้างภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (อุดม เขยกิจวงศ์, 2551)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้การเรียนรู้เป็นกิจกรรมปกติวิถีในชีวิตประจำวัน กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้เป็นนโยบายที่สำคัญของชาติ โดยการออกกฎหมายสำหรับการศึกษาลดชีวิตเน้นทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ถึงได้ง่ายและสะดวก ให้ความสำคัญกับบ้านเพราะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, อ้างถึงใน ศิริชัยรินทะราช, 2553)

ในกรณีประเทศแคนาดา ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาลดชีวิตเพื่อเตรียมประชาชนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของโลก

มีการกระจายอำนาจให้แต่ละรัฐวางแผนจัดการศึกษาลดชีวิต การรวมตัวเป็นองค์กร กลุ่มอาสาสมัคร ฝึกอบรม แนะนำให้คำปรึกษาและมีการใช้สื่อเทคโนโลยีให้บุคคลเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เน้นจัดการศึกษาให้เชื่อมโยงกับการทำงาน ประเทศญี่ปุ่นมีการดำเนินงานที่ชัดเจนคือ มีการสร้างโอกาสและขยายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ วรรณคดีสนับสนุนงบประมาณ มีองค์กรรับผิดชอบชัดเจน ออกกฎหมาย การพัฒนาหลักสูตรและมาตรการสำหรับการส่งเสริมการศึกษาลดชีวิต ประเทศมาเลเซีย มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นยุทธศาสตร์ ซึ่งการดำเนินการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ การใช้ทรัพยากรมนุษย์เป็นหลักเพื่อเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบ เน้นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศิริพร ทัดติ, 2542) และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำได้ โดยการสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา โดยใช้หลักสูตรที่เป็นไปตามหลักการของการศึกษาลดชีวิตเป็นเครื่องมือสำคัญ นั้นเอง (Cropley, 1977) และการจัดสถานการณ์ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ครู หนังสือเรียน วิธีการสอน สภาพแวดล้อม ครอบครัว ชุมชน ฯลฯ (Medel-Anonuevo, 2001 ; Dewitt, 2001 ; Hummell, 1988 อ้างถึงในนิตยา สำเร็จผล, 2547) เพื่อจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต คือ มีการแสดงออกถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอีกทางหนึ่งโดยการจัดโอกาส และแหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน และให้สามารถเข้าถึงได้ โดยเฉพาะกลุ่มวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) ซึ่งโอกาสและแหล่งเรียนรู้เป็นได้ทั้งในระบบโดยการจัดโอกาสและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน นอกระบบ โดยการจัดโอกาสและแหล่งเรียนรู้ โดยจัดเป็นกิจกรรม โปรแกรมการเรียนรู้ต่างๆ โดยหน่วยงาน องค์กรที่มีสถานศึกษา เช่น หน่วยงานเอกชนองค์กรทางศาสนาวัฒนธรรม ศูนย์วิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ศูนย์สุขภาพ สถาบันต่างๆ ฯลฯ และตามอัธยาศัยโดยการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ อาทิ ห้องสมุด

ประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา รายการวิทยุเทป วีดิโอ รายการโทรทัศน์และสื่อต่างๆ (Galbraith, 2001 อ้างถึงในนิตยา สำเร็จผล, 2547)

ปัญหาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทยที่ผ่านมาจากการศึกษา พบว่า มีปัญหาด้านนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในประเด็นความชัดเจนของแผนการปฏิบัติ ขาดเอกภาพเชิงนโยบาย ซึ่งในปัจจุบันพบว่าการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของไทยมีลักษณะเรียนรู้ไปตามสภาพที่เป็นอยู่ ไม่มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน เมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ไม่มีการวางแผนในการให้บริการไม่ว่าจะเป็นด้านปริมาณคือ จัดการศึกษาให้แก่บุคคลทุกกลุ่มอายุและทุกพื้นที่ ส่วนด้านคุณภาพคือ ไม่มีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าจะจัดอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาบุคคลให้เหมาะสมกับช่วงอายุนั้นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) และที่หน่วยงานผู้จัดการศึกษาเองก็ยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการประสานงาน ขาดการวางแผนจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ถูกควบคุมโดยรัฐ เพราะภาครัฐเองก็ไม่ไว้วางใจให้ส่วนอื่นๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมให้บริการ ปัญหาด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น สังคมยังขาดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชน ในมิติต่างๆ ที่ยังไม่เป็นไปตามต้องการหรือตามแนวทางที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2544) ที่ว่าหน่วยงานองค์กรเอกชน สถานประกอบการ องค์กรท้องถิ่นที่มีศักยภาพที่จะช่วยจัดการศึกษาก็ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ดังเช่นเรื่อง การสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการรับทราบบทบาทของการมีส่วนร่วมไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพราะไม่เอื้ออำนวยหรือจูงใจเท่าที่ควร การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันน้อยและยังไม่ดีพอ ขาดปัจจัยสนับสนุนเรื่องเงิน คน การบริหารจัดการและวัสดุอุปกรณ์ (ธชนก เกาบัว, 2543) ปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่ยังจัดบริการในเชิงตั้งรับชุมชนยังไม่มีบทบาทในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เท่าที่ควร ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบ ขาดผู้ส่งเสริมสนับสนุนอย่าง

ต่อเนื่อง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545) ขาดความหลากหลายในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งพบว่า ต่างหน่วยต่างจัดตามความสามารถของตน ขาดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากปัญหาความไม่เชื่อมโยงของระบบการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547)

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงการก้าวเข้าสู่สังคมแบบใหม่ที่เรียกว่าสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการอยู่รอด และพัฒนากระบวนการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน พร้อมทั้งเสริมสร้างความสามารถในเชิงการแข่งขัน อันส่งผลให้ประชาชนได้มีโอกาสทางการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ พร้อมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคน และประเทศชาติต่อไป

จะเห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญมากสำหรับประเทศและกับประชาชน ปัจจุบันสังคมไทยเรานั้น คนในสังคมยังไม่ใช่ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เร่งช่วยกันเปลี่ยนแปลงค่านิยมให้คนไทยเป็นคนที่รักการเรียนรู้มากกว่าความบันเทิง รักการอ่านมากกว่าการพูด รักการแสวงหาความรู้มากกว่ารับข้อมูล ทั้งนี้เพื่อช่วยให้คนไทยสามารถปรับตัวอยู่ในโลกปัจจุบันได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นสารสนเทศนำไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน และเครือข่ายในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มี 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การร่างรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยกร่างรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นหาข้อสรุปที่เป็นองค์ประกอบ บทบาทและพฤติกรรม การปฏิบัติงานของผู้จัดการศึกษาหรือสถานศึกษาที่เป็น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตใช้การประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ จากผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายระดับปฏิบัติ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ มีองค์ประกอบสำคัญทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 2) การจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การสร้างความเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ 4) การประสานความร่วมมือ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 6) การส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 7) การพัฒนาคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 8) การระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้

อภิปรายผล

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ มีองค์ประกอบสำคัญทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การสร้างความเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ 4) การประสานความร่วมมือ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 6) การส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 7) การพัฒนาคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 8) การระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้

1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน คือ ต้องสามารถกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ทักษะ เจตคติ สมรรถภาพและพฤติกรรม ที่ครอบคลุม การเรียนรู้มีการกำหนดโครงสร้างและระบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีกำหนดหน่วย/องค์การรับผิดชอบอย่างชัดเจนและต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ ผู้เรียนทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญ สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ มีความตระหนักรู้ถึงวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ไปใช้ในเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และขยายให้กว้างไกลได้เข้าใจในคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติ

2. ด้านการจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรมการทำงานในด้านนี้ คือ การให้ความสำคัญ สนใจการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปรับทัศนคติของชุมชนให้ยกย่องผู้เรียนที่ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งเสริมผู้เรียนในการเลือกรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารและนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพของตนเองทุกช่วงวัย ส่งเสริมทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยเข้าใจเหตุผล ความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ บุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระซึ่งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ ควรได้รับการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีสำนึกในการดำเนินภารกิจส่วนตัว เช่น การบริหารเวลา การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกในการแสวงหาความรู้ รักการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น มีจิตสำนึกในการคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและรู้จักประเมินตนเอง

3. ด้านการสร้างเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรมการทำงาน คือ สำรวจ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสัมผัสการเรียนรู้ได้อย่าง

กว้างขวาง เช่น จัดให้มีห้องสมุด มีการจัดนิทรรศการให้บริการสื่ออื่นๆ เป็นต้น ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงระดับครอบครัว ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้ลงมือปฏิบัติจริงในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองทั้งนี้เพราะผู้ที่ทำการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้เรียนนั้น ต้องเป็นผู้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีทักษะในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ สามารถใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด สื่อต่างๆ มานำเสนอข้อมูลจากความรู้ในเชิงสหวิทยาการ

4. ด้านการประสานความร่วมมือ พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรมการทำงาน คือ ประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้บุคคลมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อาชีพและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมมือกับทุกฝ่ายจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ถอดความรู้/ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคน ชุมชน ออกเป็นความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ จัดทำคลังข้อมูลความรู้ที่ชัดเจน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เปิดโอกาสให้สถาบันและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาให้เป็นทางเลือกในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะการสร้างองค์ความรู้ในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง ต้องมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญโดยการสร้างความสัมพันธ์ในการเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมและจูงใจให้สถาบันศาสนา สถานประกอบการและชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่

สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน โดยเลือกสรรภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้

5. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย พบว่า โดยภาพรวมระดับ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน คือ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นให้มี ความหลากหลาย ยืดหยุ่น เปิดกว้างและเข้าใจง่าย จัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ประชาชนผู้รู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร ฯลฯ เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคม และการประกอบอาชีพทั้งใน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุนให้บริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเปิดกว้างทางการเรียนรู้สู่ผู้เรียนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ทั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบลักษณะและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

6. ด้านการส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมระดับ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน คือ จัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ จัดฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดหาสื่อและเทคโนโลยีให้เพียงพอ เพื่อให้บริการกลุ่มสนใจอย่างต่อเนื่อง จัดหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้ จากการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อชี้แนะแนวทางตามความต้องการของผู้เรียน จัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะมาตรา 66 หมวด 9 กำหนดว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อ

การศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างนิสัยรักการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นต้องมีโครงข่ายสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้โดยจัดให้มีสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระเชื่อมโยงการดำเนินการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมระหว่างศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสถาบันต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประสานการพัฒนาและใช้สื่อ ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ เพื่อให้สังคมไทยมีสื่อที่อ่านง่ายและหลากหลาย เขียนโดยผู้ที่เชี่ยวชาญและมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างแท้จริง การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้นั้นควรจัดให้มีสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการบริหารจัดการการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เทคโนโลยีโดยใช้มาตรการต่างๆ เช่น การลดภาษี การลดต้นทุน เพื่อให้สื่ออุปกรณ์เหล่านี้มีราคาถูกลง ประชาชนสามารถถือครองเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

7. ด้านการพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรม การปฏิบัติงาน คือ มุ่งประกันคุณภาพ พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาความรู้และทักษะ รวมทั้งสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ที่ดี จัดให้มีเวทีการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ตรง ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดที่ สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ มีเหตุผล ขบขันในสุนทรียภาพ มีสมรรถนะทางร่างกายและมีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติใน

วิถีชีวิตอย่างไม่เป็นทางการ ให้เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถจัดขึ้นได้ในหลายลักษณะเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความต้องการที่แสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้จัดการศึกษาหรือสถานศึกษาต้องร่วมมือกัน ประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

8. ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้จัดการศึกษาและสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีพฤติกรรมการปฏิบัติงาน คือ มีมาตรการในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับระบบการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกช่วงวัย ตามความพร้อมและความเหมาะสม ระดมทรัพยากรร่วมกับองค์กรและสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขอความร่วมมือภาคีเครือข่ายท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะทรัพยากรสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากทรัพยากรเพียงพอก็จะส่งผลให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ทักษะเจตคติ สมรรถภาพและพฤติกรรมที่ครอบคลุม อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ควรให้หน่วยงาน/องค์กรที่รับผิดชอบหาวิธีการ หรือแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ สมรรถภาพและพฤติกรรมให้สูงขึ้น

1.2 การจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ปรับทัศนคติของชุมชนให้ยกย่องผู้เรียนที่ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ควรอบรม ประชุม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ ผู้เรียนทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 การสร้างความเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ พบว่า พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสัมผัสการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง เช่น จัดให้มีห้องสมุด มีการจัดนิทรรศการ ให้บริการสื่ออื่นๆ เป็นต้น อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

1.4 การประสานความร่วมมือ พบว่า การเปิดโอกาสให้สถาบันและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาให้เป็นทางเลือกในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้บุคคลมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อาชีพและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.5 การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคม และการประกอบอาชีพทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ควรให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ประชาชนผู้รู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร ฯลฯ เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 การส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ พบว่า การจัดฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ต้องจัดทำข้อมูล จัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ

1.7 การพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มุ่งประกันคุณภาพ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ และหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดที่สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ

1.8 การระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด

ชีวิต อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ส่งเสริมให้มีการปรับระบบการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกช่วงวัย ตามความพร้อมและความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบให้ลึกซึ้งเพื่อนำผลการวิจัยมาสนับสนุนผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยที่เป็นการทำการณศึกษาเพื่อนำรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยภายใต้วงจรการวิจัยและพัฒนา (R & D) เพื่อนำรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแต่ละด้านภายใต้รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.5 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินและติดตามผลการนำพฤติกรรมกาปฏิบัติงานของผู้จัด การศึกษา หรือสถานศึกษาในด้านการนำไปใช้และการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์. (2543). **ปั้นสมองของชาติ**. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.
- ธัชชนก เกาบัว. (2543). **การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 1**. ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา สำเร็จผล. (2547). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัด การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนา หลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). **รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545). **รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). **แนวทางการบริหารและการจัดการ : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย**. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Candy, Philli C, Crebert, Gay, & O Leary, Jane. (1994). **Developing Lifelong Learners Through Under Graduate Education**. Australian Government Publishing Service.
- Cropley, A.J. (1977). **Lifelong Education...A Psychological Analysis**. Oxford : Pergamon Press.
- Knapper, C.K. & Cropley,A.J. (2000). **Lifelong Learning in Hingher Education**. Great Britain : Kogan Page.
- Knowles, M.S. (1985). **Lifelong Learning : Changes in Social Skills**. In the International Encyclopedia of Education Research and Studies, Oxford : Pergamon Press.
- Murphy,R., Tolly,H., & Wilmut, J. (2001). **What Do We Know About Developing Lifelong Learners?**. The University of Nothinghan.
- National Board of Employment. (1996). **Lifelong Learning-Key Issuees**.
- Smith, R.H., & Other. (1980). **Management Making Organizations Perform**. New York : Macmillan.
- Wagner, A. (1999). **Lifelong Learning in the University a New Imperative?**. In Challenges Facing Higher Education at the Millennium. Paris : Pergamon.